

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. I. Quid, & Quotuplex sit Contractus?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

QUÆSTIO PRIMA.

De Contractibus in genere.

Inquiremus Primo, Quid, & Quotuplex sit Contractus? Secundo, Quam pariat obligationem? Tertio, An sit validus, ubi per dolum, errorem, aut metum celebretur, vel sine solemnitatibus requisitis? Quarto, Utrum Juramentum confirmet Contractus? Quinto, Quinam possint contrahere? Sexto, Ex quam culpa ad restitutionem teneantur Contrahentes? Septimo, Quibusnam concedatur restitutio in integrum? Octavo, An Contractus, vel Dispositio, celebrata sub causa, modo, demonstratione, aut conditione obliget? Denique, quæ supersunt de Contractibus in genere summatim explicabimus.

ARTICULUS I.

Quid, & Quotuplex sit Contractus?

- I. Contractus presse sumptus fert in utroque Contrahente obligationem; At late sumptus, ut in presenti, fert obligationem saltem in uno contrahentium.
- II. In hoc sensu definitur, quod sit Duorum, vel plurium consensus, atque conventio.
- III. Quatuor modis Contractus perficiuntur, Consensu, Verbis, seu certa Verborum forma, Scriptura, & Rei traditione.
- IV. Contractus dividitur in Nominatum, & Innominatum, qui quadruplex est, do ut des, facio ut facias, do ut facias, facio ut des. Item in Nudum, qui jure civili non parit actionem in foro externo, & Vestitum, qui illam parit, quod sex modis evenire potest.
- V. Dividitur etiam in Gratuitum, seu lucrativum, & Onerosum; Necnon in Contractum bone fidei, & Stricti juris: Et in illum, qui est in favorem recipientis, & qui in favorem tradentis, aut utriusque.
- VI. Demum dividitur in Formalem,

seu expressum, & Virtualem seu implicitum, qui etiam dicitur Quasi Contractus, quatenus rationabiliter presumitur adesse mutus consensus, ut in Tutela, Mandato, Curatore.

- I. Sumi potest Contractus stricte, & proprie, itaut ferat in utroque Contrahente obligationem, ut est Emptio, Mutuum, & similes; Et potest late accipi pro Conventione duorum, vel plurium, itaut complectatur tam Contractus, qui in utroque, quam Contractus, qui in uno saltem obligationem pariant. In hoc secundo sensu a nobis de Contractibus agendum; siquidem etiam Donatio, & Promissio acceptata dici possunt Contractus, quamvis obligationem solum inducant in Donante, & Promittente, non vero in Donatario, ac Promissario.
- II. Quæritur nunc primo, Quomodo Contractus definiatur?

Respondeo, Contractum late sumptum pro Pacto ex Ulpiano definitur, quod sit Duorum, vel plurium consensus, atque conventio; Unde fit, quod Donatio, & Promissio ante acceptationem non dicantur Contractus, cum nondum habeatur consensus duorum;

se-

secus vero post acceptationem: Contractus vero presse sumptus ex eodem Ulpiano definitur, quod sit *Pactum*, ex quo ulro, citroque oritur obligatio; Huiusmodi est exempli gratia Mutuum, ratione cuius duo conveniunt, & invicem obligantur, itaut Mutuans non possit mutuum repetere ante tempus praefixum, & Mutuatarius teneatur tempore praefixo illud fideliter restituere.

III. Quæritur secundo, Quotupliciter Contractus perficiatur?

Respondeo, non eodem modo Contractus omnes perfici, & celebrari; Aliqui enim solo mutuo consensu exterius manifestato statim perficiuntur; Aliqui indigent etiam scriptura; Aliqui certa verborum forma; Aliqui traditione rei. Quare universim quatuor modis Contractus perficiuntur, Consensu, Verbis, seu certa Verborum forma, Scriptura, ac rei traditione. Primo dicuntur Consensu exterius celebrato perfici Contractus omnes, in quibus nulla requiritur ex speciali ratione aut Verborum forma, aut scriptura; nec requiritur rei traditio; ut sunt Emptio, Venditio, & similes. Perficiuntur secundo Verbis Contractus, qui indigent certa verborum forma per interrogationem, & responsionem, quæ dicitur forma stipulationis; Exempli gratia dicendo, Promittis dare centum Titio? Promitto. Hic tamen modus contrahendi per stipulationem pertinet potius ad forum externum, & parum est in usu: Olim enim eo Romani utebantur; nunc vero promissiones, & pacta non confirmantur stipulatione, sed publico Notarii instrumento, vel simplici scriptura manu promittentis subscripta, aut obliquata. Perficiuntur tertio Scriptura illi Contractus, qui ante Scripturam sunt invalidi; ut Emphytheusis, & alii Contractus, quos Contractantes nolunt habere vim, antequam

a Notario scribantur. Denique dicuntur Re ipsa perfici Contractus, qui non sistant in sola conventionione, sed indigent rei traditione, ut celebrentur; Cuiusmodi sunt Depositum, Commodatum, Mutuum, Permutatio, Pignus, Donatio; Isti enim ante traditionem rei non censentur celebrati, sed dicuntur Pactum nudum; unde nullam pariunt obligationem civilem, nisi in casibus mox explicandis.

IV. Quæritur tertio, Quotuplex sit Contractus?

Respondeo, Contractum late sumptum pro Pacto, Primo dividi in Nominatum, & Innominatum. Dicitur Contractus Nominatus, qui proprium habet nomen, ut Emptio, Venditio; Innominatus vero dicitur, qui proprium nomen non habet, sed genericum Conventionis; Cujus quatuor sunt species, Do ut des, Facio ut facias, Do ut facias, Facio ut des; exempli gratia, si des Titio panem, ut det vinum, habetur Contractus Do ut des; si vero tu obliheris ad scribendum, verbi gratia, ut Titius fodiat, habetur Contractus Facio ut facias; Quod si des panem, verbi gratia, ut alter fodiat, Contractus hic dicitur Do ut facias; Denique si fodias, verbi gratia, ut alter det panem, Contractus dicitur esse, Facio ut des; Omnes isti contractus Innominati differunt a Contractibus habentibus speciale nomen. Nam si des panem, verbi gratia, ut alter det vinum, hic Contractus non est Emptio, nam per Emptionem datur pretium pro merce, nec est alius Contractus Nominatus: Est quidem Permutatio, sed quatenus Permutatio est nomen genericum, quod convenit etiam Emptioni, Mutuo, &c. Similiter si facias ut alter det, hic non est Contractus locationis, vi cuius datur opera solum pro pretio, non pro alia re; idemque dicas de reliquis.

Dividitur secundo Contractus in Nudum,

dum, & Vestitum: Contractus, seu pactum Nudum consistit in sola conventionem duorum absque alia circumstantia dante robur Contractui, & actionem in foro externo ex jure civili. Sic Contractus, qui traditione rei perficitur, ut Commodatum, Depositum, &c. ante rei traditionem dicitur Pactum nudum: Et eodem modo Contractus innominatus antequam ex altera parte sit impletus, nisi superaddatur forma stipulationis, aut juramentum, est etiam Nudum pactum. Contractus Vestitus dicitur ille, qui vestitur aliqua circumstantia, ratione cuius robur habeat jure civili, actionemque civilem conferat pro foro externo. Sex autem modis ex Less. cap. 17. num. 17. dicitur vestiri Contractus; Primo, si sit Contractus nominatus, qui perficitur solo consensu, ut Emptio, Venditio, Locatio. Secundo, si sit Contractus nominatus, qui perficitur rei traditione, & ex altera parte sit impletus, ut est Depositum, Donatio, Mutuum, Pignus; hi enim Contractus antequam ex altera parte impleantur, sunt omnino nudi, nullam parientes actionem in foro externo. Tertio, tam Contractus nominatus, qui rei traditione perficitur, quam Contractus innominatus vestitur juramento, ut ostendit Molin. disp. 256.: Exempli gratia, si promissisti dare centum Titio, & jurasti, Titius habet actionem adversus te in foro externo. Quarto, vestitur Contractus Verbis, ut si Contractui accedat forma stipulationis. Quinto, vestitur literis: ut si literis fatearis tibi esse satisfactum, quamvis revera satisfactum non sit; quod appellatur Acceptilatio. Sexto vestitur cohaerentia cum Contractu vestito, hoc est si Contractui vestito annectatur pactum nudum, hoc etiam dicitur vestitum; Verbi gratia, si vendam domum mille aureis Titio cum pacto, quod illam ego pro hoc anno

inhabitem, & pro tali inhabitatione dem vestem, hic secundus Contractus accessorius, quamvis de se sit nudus, evadit vestitus per hoc quod annectatur Contractui venditionis, qui de se est vestitus; accessorium quippe sequitur principale.

V. Dividitur tertio Contractus in Gratuitum seu lucrativum, & Onerosum. Lucrativus est, in quo nihil recipitur, sed gratis celebratur, ut promissio, donatio, commodatum, precarium, testamentum, legatum. Onerosus est, in quo aliquid loco eius, quod datur, dari, vel praestari debet; hujusmodi autem Contractus vel transfert plenum dominium, ut emptio, mutuum, vel transfert solum dominium utile, non directum, ut feudum, Emphytheusis, Ususfructus; Vel transfert dumtaxat usum, ut locatio, conductio; vel demum confert securitatem, ut pignus, hypotheca, fidejussio.

Dividitur quarto in Contractum Bonae fidei, & Stricti juris. Bonae fidei Contractus dicitur, in quo iudex multa potest ex bono, & aequo arbitrari non judicando ex rigore legis; ut sunt emptio, locatio, commodatum, societas, depositum, pignus, & alii apud Molin. disp. 259. Stricti vero juris dicitur, in quo iudex ad verba Contrahentium astringitur; ut in stipulationibus, in Feudo, Emphytheusi, Promissione liberali, Donatione, Assurance, & similibus. Haec tamen pertinent ad forum externum, & parum sunt in usu.

Dividitur quinto in Contractum, qui sit in gratiam recipientis tantum, ut mutuum; & qui sit in gratiam tradentis tantum, ut depositum; & qui sit in gratiam utriusque, ut Emptio, Pignus, Societas, &c.

VI. Denique alius est Contractus Formalis, quando scilicet expresse duo conveniunt, ut in emptione, venditione, &c. Alius est Virtualis, quando duo

duo implicite conveniunt absque expressa pactione se obstringentes, & hic vocatur Quasi contractus, qui habetur in Tutela, Mandato, Negotiorum gestione, & simili officio, videlicet Curatoris, Procuratoris, &c., in quibus non habetur expresse consensus mutuus obligationem inducens, ut in contractu, sed rationabiliter præsumitur adesse talis mutuus consensus; quia qui tutelam verbi gratia, aut mandatum suscipit, virtualiter se obligat ad tale munus rite gerendum juxta leges, aut consuetudines talis officii.

Ex quibus habes, in quo differat contractus a Quasi contractu, & quam obligationem inducat tam contractus formalis, & expressus, quam virtualis, & implicitus, seu quasi contractus.

ARTICULUS II.

Quam obligationem pariat Contractus?

- I. *Debitum aliud est Antidorale, seu Morale fundatum in ipsa rei honestate; aliud Legale, quod oritur ex virtute præcipiente aliquem actum, ita tamen, ut trahat onus restitutionis, si ex virtute justitiae oriatur.*
- II. *Obligatio ex justitia vel est pro foro interno, & hac non dat actionem pro externo, sed exceptionem; Vel est tantum Civilis, ac nihiur in falsa præsumptione, & dat actionem solum pro foro externo; Vel est Civilis simul, & Naturalis, & pro utroque foro ligat. Hac autem oritur aut ex contractu, aut ex quasi contractu, aut ex delicto, aut ex quasi delicto.*
- III. *Promittens non obligatur ex justitia (nisi juret, aut instrumentum publicum faciat,) sed ex fidelitate, que probabiliter non obligat sub gravi.*
- IV. *Quivis contractus etiam nudus pa-*

rit obligationem Naturalem, seu obligat in conscientia. Contractus dumtaxat vestitus parit etiam obligationem Civilem. Pactum autem nudum non dat actionem, sed exceptionem, retentionem pignoris, aliosque parit effectus; Et jus Canonicum jubet pacta nuda impleri.

- V. *Pactum nudum parit obligationem etiam Civilem, si juramento firmetur, sic enim evadit vestitum.*
- VI. *Pollicitatio, seu promissio non acceptata nullatenus obligat, nisi facta sit Civitati, Reipublica ob causam, &c.*
- VII. *Quid si pollicitatio fiat Ecclesie, & ad pias causas? Si donans moriatur, antequam Nuncius moneat illum de donatione facta, ad donatarium ne, an ad heredes spectat res illa donata?*

I. **N**otandum primo, obligationem esse vinculum quoddam, quo quis astringitur ad aliquid faciendum; hæc autem vel potest fundari in ipsa rei honestate, & a Juristis dicitur Antidoralis, quia scilicet quis tenetur esse gratus suo benefactori; & tale debitum dicitur Morale, quia laudabile quidem est, sed non præcipitur: Vel obligatio fundatur in necessitate, & hæc importat debitum legale, seu præceptum, quod oritur vel a virtute Charitatis, vel Justitiæ, vel Religionis, vel Obedientiæ, vel ab alia virtute; ita tamen, ut sola obligatio orta ex virtute justitiæ præter peccatum inducat onus restitutionis, ut diximus anno superiore.

II. Notandum secundo, quod obligatio ex justitia, de qua agitur in præfenti, alia est Naturalis tantum, quæ scilicet obligat dumtaxat in foro conscientiæ, & in foro externo non dat actionem, sed solum exceptionem, & retentionem pignoris, ut mox explicabimus: Alia est tantum Civilis, quæ sci-